

Nieuwe reverb van Overloud

knooppunten in de curve worden automatisch aangemaakt.

Snap

Zo is Snap (automatische positiecorrectie) in X2 ook flexibeler geworden. Sequences en noten klikken automatisch op hun plaats en de grid waarin dit gebeurt, wordt in hoge mate automatisch aangepast. Snap kan nu absoluut of relatief werken. Je verplaatst 'naar' of 'met' een bepaalde tijdseenheid. De Snap-intensiteit kun je nu zelfs instellen met een schuifregelaar, en je kunt in deze dialoog ook testen wat voor jou de meest comfortabele 'magnetische' werking van de Snap-functie is. Ook kun je bepalen op welke objecten wordt 'gesnapt', zoals op midnoten, automatiseringsknooppunten, Now Time, clips, et cetera. Daarnaast kun je met de N-toets Snap snel in- of uitschakelen, of de toets vasthouden voor een tweede tijdelijke Snap-mode (dat kan ook 'Snap uit' zijn).

Midclips hebben nu een koplijn waarmee ze kunnen worden verplaatst, en in de rechter-

bovenhoek kies je welke editor er opengaat als je dubbelklikt op de clip. Dit kan per clip worden bepaald, en hiermee kun je dus razendsnel overschakelen van notatieweergave naar step sequencer view, of wat je maar wilt. Handig als je de ruwe vorm van het drumpattern in de step sequencer wilt maken en daarna bepaalde noten wilt finetunen in de pianoroll view. Bij V-Vocal clips krijg je in het hoekmenu de V-Vocal-opties.

Via diverse nieuwe bewegende hulplijnen, die met de muiscursor verbonden zijn, zie je exact wat je aan het doen bent tijdens het bewerken of verplaatsen van objecten. Dit is slechts een aantal van de detailverbeteringen; er is nog veel meer verbeterd en uitgebreid.

Lanes

Nieuw in Sonar X2 zijn automation lanes. Deze functie kunnen we al uit verschillende andere daw's en hij is in Sonar dan ook zeer welkom. Gelukkig voor ervaren Sonar-gebruiker kun je de automatiseringsgegevens ook nog gewoon op de track zelf leggen, net als in vorige

>>

Gebruiksgemak in kleine stappen

Cakewalk heeft sinds het onderdeel is geworden van Roland een solide zakelijk fundament. Met Sonar X2 gaat de softwarebouwer voorvarend door op het ingeslagen pad, en wordt de samenwerking uitgebuit met de toevoeging van Roland's 'mixmanipulator' R-Mix.

door Eppo Schaap > epo@interface.nl
 De stap van Sonar 9.5 naar Sonar X1 was een hele grote. De daw kreeg een volledig nieuw ontworpen userinterface en heel wat nieuwe functies. Deze zijn in Sonar X2 verder uitgewerkt, geperfectioneerd

en uitgebreid. Zo zitten er in Sonar X2 veel kleinere verbeteringen die misschien weinig spectaculair lijken, maar die des te meer zullen worden gewaardeerd door trouwe gebruikers. Ze zorgen er immers voor dat je in het dagelijks gebruik tijd, energie en ergernis bespaart. We noemen een paar voorbeelden.

Als je in X2 de nieuwe functie Auto Track Zoom inschakelt, wordt de track waar je op klikt automatisch verticaal ingezoomd en klappt hij ook weer in als je naar een andere track gaat. Hiermee blijft het trackvenster overzichtelijk en klein. Met de muis kun je nu horizontaal vanuit de tijdlijn zoomen, waarbij

MEER
 Via Interface.nl kun je diverse tutorials lezen en video's van Cakewalk TV bekijken om te zien waartoe dit workstation in staat is, en voor een toelichting op de nieuwe bedieningsfuncties.

de plek waar je zoomt in focus blijft (zoals het hoort). Met rechtsklikken in de tijdlijn kun je zelfs verticaal zoomen, waarbij op alle tracks tegelijk wordt ingezoomd. Daarbij kun je tegelijkertijd ook in de tijd schuiven.

Het is nu mogelijk een bereik te selecteren met de linkermuisknop, en objecten (clips, noten et cetera) met de rechtermuisknop. Het selecteren van een bereik is vooral handig bij het kopiëren of bewerken van delen van automatiseringslanes. Wil je bijvoorbeeld een deel van een curve omhoog of omlaag verplaatsen, dan hoef je geen extra punten in de curve toe te voegen. Je selecteert het bereik en trekt de curve naar de plaats waar je hem wilt hebben. De extra noodzakelijke

In een FX Chain kun je verschillende plug-ins combineren en belangrijke parameters aan besturingsknoppen toewijzen.

Ook de nieuwe versterker-, speaker- en effectmodelling is van Overloud.

In Sonar X2 zitten veel kleinere verbeteringen die misschien weinig spectaculair lijken, maar die des te meer zullen worden gewaardeerd door trouwe gebruikers

>> versies. Als je verschillende automatiseringscurves met elkaar wilt vergelijken, kan dit nog steeds prettiger werken. Het invoeren van automatisering is een stuk soepeler geworden, en door gebruik van modifiers en verschillende muistoetsen hoef je minder vaak van tool te wisselen. Ook zie je de automatisering direct als deze wordt getekend en kun je curves kopiëren naar andere onderdelen (tracks naar bussen en andersom).

Vorige versies van Sonar werkten met Layers, waarmee je verschillende audio- en midionderdelen op één track kon combineren. Dit zijn in X2 Take Lanes geworden. Het verschil met Layers is dat je nu in een specifieke Lane kunt opnemen, waarmee het eigenlijk een soort subtrack wordt, met eigen naam en weergavefilter. Je kunt er net zo veel aanmaken als je wilt en dat gebeurt tijdens Cycle-opname vanzelf, waarbij vorige Cycles kunnen worden gemute.

Amps en stomps

In Sonar Producer zaten altijd al uitstekende virtuele gitaarversterkers. In de vorige versies van Sonar was dat Guitar Rig 4 LE van Native Instruments, maar met X2 is Cakewalk overgestapt op de TH2 producer amp-modelling-

SPECIFICATIES

- Skylight interface met X-Ray transparantie
- onbeperkt aantal audio- en miditracks
- 64-bit/384kHz audio engine
- modulaire Pro Channel
- Breverb Sonar VST en Pro Channel
- R-Mix Sonar
- FX Chains met Pro Channel FX Chains
- Pro Channel Console Emulator
- QuadCurve eq & Softube Saturation Knob
- 20 virtuele instrumenten
- 59 audio- en midi-effecten
- Matrix performance view
- elke track een eigen arpeggiator
- TH2 Producer amp-simulator
- lineaire fase eq en multibandcompressor
- automatisering en Take Lanes
- export naar Sound Cloud en MusicXML
- alles uit Sonar X2 Studio
- 32- en 64-bitversies
- ondersteuning Windows 7 en 8

plug-in van Overloud (Zie ook Interface 157). Als je Guitar Rig LE hebt uit een vorige versie van Sonar, en hierin je presets hebt gemaakt, kun je die overigens gewoon blijven gebruiken.

TH2 Producer is een plug-in met tien gemodelde versterkermodellen, waaronder een THD Univalve en een Randall T2. Deze kunnen worden gekoppeld aan negen speakerkasten,

Ook in het Pro Channel kun je nu FX Chains maken die net weer anders werken dan in de gewone channels.

maar je kunt ook eigen impulsen van kasten of andere ruimtes inladen. De kasten worden gemixt in een stereo-opstelling met maximaal vier microfoons in verschillende hoeken en op verschillende afstanden. Ook kunnen er splitters en cross-overs in het signaalpad worden geïntegreerd, en worden alle signalen aan het eind van het pad gemixt in de Mixer Pro, waar je ook het stereobeeld en de fase kunt instellen. De voorraad pedaleffecten is in TH2 Producer wat beperkter, waarschijnlijk om een upgrade naar de volledige versie interessant te houden. Er is voor elk effect 'maar' één variant en als reverb alleen een veergalm.

R-Mix

Een leuke verrassing is een plug-in-versie van R-Mix, Roland's grafische 'mixmanipulator' die in Interface 160 werd besproken, alleen dan zonder timestretch, maar daar heb je al V-Vocal voor in X2 Producer. De werking en kwaliteit is vergelijkbaar met het standalone programma, maar je kunt deze techniek nu rechtstreek in je daw toepassen met alle voordelen van dien. Je kunt meerdere exemplaren openen, alle parameters automatiseren en achteraf bewerken, ook de vorm van de uitsnede op het scherm.

Het Pro Channel, dat in Sonar Professional voor elke mixertrack beschikbaar is, heeft enkele flinke upgrades ondergaan. De Pro Channel Expansion die je voor Sonar X1 apart kon aanschaffen, is nu volledig geïntegreerd. Gebruikers die deze expansion bezitten, betalen dan ook een lagere upgradeprijs voor X2. Maar >>

Met R-Mix kun je nu ook in Sonar specifieke partijen uit een complete mix bewerken en (gedeeltelijk) verwijderen.

>> Pro Channel is nu modulair geworden. Je kunt dus de modules in de volgorde plaatsen die je zelf wilt, en het is nu mogelijk om effectchains te gebruiken, die net weer even anders werken dan de gewone effectbins in Sonar.

Een nieuwe Pro Channel module is Console Emulation. Deze module simuleert het effect dat een professionele mengtafel heeft op het opnameproces en voegt de kleuring toe die je vaak mist bij volledig in the box mixen. De module kan drie typen mengtafel simuleren: S-, N- en A-type. De namen worden niet genoemd, maar het gaat natuurlijk om SSL, Neve en Trident A-typen. Nieuw in Pro Channel is ook Overloud Breverb, een speciaal voor X2 Producer gemaakte versie van de reverbplug-in. Deze algoritmische reverb klinkt erg goed.

Last but not least is ook de 4-bands eq geüpdatet. Mooi is de Gloss-functie die aan bijvoorbeeld zangpartijen in het hoog een mooi *breathy* randje kan toevoegen.

Virtuele instrumenten

Sonar X2 Producer wordt geleverd met verschillende virtuele instrumenten. Het pakket is vergelijkbaar met wat je bij X1 kreeg, alleen zit nu de volledige versie van Rapture erin, in plaats van Rapture LE. Ook de volledige versie van Dimension Pro 1.5 is er weer bij en alle achttien andere instrumenten, waaronder de synth z3ta (classic), Session Drummer 3, True Pianos en Studio Instruments.

Praktijk

Na een tijd werken met Sonar X2 kan ik zeggen dat de interface weer een stuk vloeiender werkt; veel dingen waar je bij X1 nog over moest nadenken, gaan in X2 veel vanzelfsprekender. Sommige vensters die wat minder in de vormgeving leken te passen (Synth Rack bijvoorbeeld) zijn nu grafisch beter geïntegreerd. X2 is ook beter geschikt om op één monitor te gebruiken. Een leuk voorbeeld hiervan is een functie die eigenlijk al sinds versie 6 in het programma aanwezig is: X-Ray. Druk op Shift +

Een leuke verrassing is de plug-in-versie van Roland's grafische 'mixmanipulator' R-Mix

X en het plug-inscherm waar je op dat moment in werkt, wordt transparant en je kunt in het achterliggende scherm werken. Je ziet het scherm nog steeds met (instelbare) transparantie en met nogmaals Shift + X haal je het weer terug. Shift + Ctrl + X doet dat met alle zwevende schermen op de voorgrond tegelijk.

Helaas kregen we met de eerste versie van X2 (1.0.0) nog wel zo nu en dan blue screen errors op een 64-bit Windows 7 systeem, hoewel dit tijdens het testen wel steeds minder werd. De eerste 'quick patch' is al uit en er zal waarschijnlijk nog wel een service pack volgen.

Cakewalk doet er veel aan om Sonar zo toegankelijk mogelijk te maken. Op Cakewalk.com kun je diverse tutorial video's zien (in de Cakewalk University), en via Cakewalk TV is op de website ook een lange aflevering te volgen waarin de nieuwe functies en uitbreidingen van X2 allemaal de revue passeren aan de hand van een voorbeeldproject.

Aan de meegeleverde digitale documentatie kleven echter nog wel wat bezwaren. De helpfile

INFO

- **Prijzen excl.:**
 - Sonar X2 Essential € 101,-
 - Sonar X Studio € 202,-
 - Sonar X2 Producer € 507,-

- **Updates:**
 - van Sonar X1 Producer Expanded naar X2 Producer € 90,-
 - van Sonar X1 Producer naar X2 Producer € 111,-
 - van Sonar 1-8.5 Producer of XL naar X2 Producer € 182,-
 - van Sonar 1-8.5 of Sonar X1/X2 Studio naar X2 Producer € 274,-

- **Distributie:** Roland Central Europe

- **Internet:**
 - www.rolandce.com
 - www.cakewalk.com

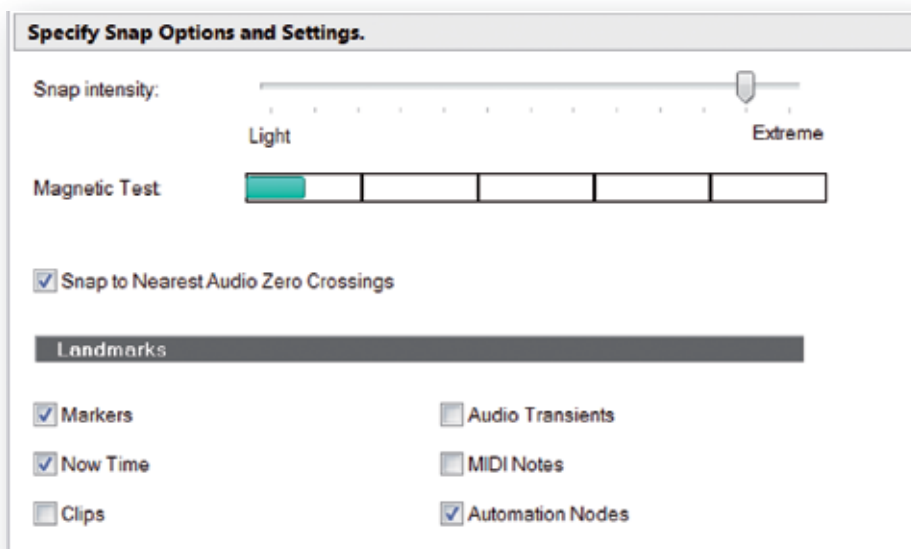
is niet direct oproepbaar vanuit het programma, hoewel er op de harde schijf wel een Windows helpbestand te vinden is als je gaat zoeken. Je kunt wel vanuit het helpmenu de nieuwste handleiding downloaden als pdf. Eenmaal geopend blijkt het knap lastig om dit pdf-bestand op een soepele manier te doorzoeken. Ik zat op een gegeven moment met een notitieblok om de pagina's te noteren waarop onderwerpen stonden die ik wilde bekijken om daarna de pagina's een voor een op te zoeken. Voor een digitale handleiding van 1.956 pagina's niet helemaal meer van deze tijd...

Het bezwaar dat we ook al bij X1 hebben geuit, dat het een heel karwei is om de helpbestanden van plug-ins en instrumenten van derden te vinden, en dat deze in diverse verschillende formaten overal verspreid staan, geldt helaas ook nog voor X2. Het toekennen van midicontrollers via ACT kan ook behoorlijk complex zijn, zeker als je dit voor het eerst doet. Hier is dus nog wel ruimte voor verbetering.

Conclusie

Cakewalk Sonar X2 bouwt verder op de Skylight interface die in X1 werd geïntroduceerd, en verbetert deze op een flink aantal punten. Hiermee maakt Cakewalk serieus werk van het steeds verbeteren van het gebruikersgemak voor zijn vaste gebruikers, en beperkt het zich niet tot het toevoegen van nieuwe instrumenten en plug-ins. Toch is ook dit laatste aspect goed vertegenwoordigd met een sterk uitgebreid Pro Channel, een nieuwe reverb, nieuwe gitaarmodeling, emulatieplug-ins, R-Mix en een volledige Rapture synth. Minpuntje: de toegankelijkheid van de meegeleverde documentatie laat nog duidelijk te wensen over. ■

In de Snap-dialogoog probeer je uit welke Snap-waarden voor jou het comfortabelst zijn.

HET OORDEEL

- +
 - zeer compleet productiepakket
 - veel editmogelijkheden midi en audio
 - intuïtieve interface
 - aandacht voor detailverbetering
- - helpdocumentatie niet consistent
 - fx-bins in standaard kanalen niet groter te trekken
 - toewijzen midicontrollers (via ACT) kan makkelijker